

ur stefnandi eigi aflað neinna gagna til stuðnings henni eða skýringa á henni né heldur leitast við að ákveða fjárhæð hennar. Þykir krafan því svo mjög vanreifuð af hálfu stefnanda, að eigi verður komið hjá að vísa henni sjálfkrafa frá dómi, en þar eð hún virðist hafa verið mjög lítill hluti málsins í heild, þykir málskostnaður mega falla niður. Eftir þessum málalokum þykja ekki efni til að dæma hinum skipaða talsmanni stefnanda málssóknarlaun.

Bjarni Bjarnason, fulltrúi borgardómara, kvað upp dóminn. Dómsuppsaga hefur dregið nokkuð lengi vegna annríkis við önnur dómstörf.

Dómsorð:

Framangreindri kröfu er vísað frá dómi sjálfkrafa. Málskostnaður falli niður.

Mánudaginn 23. júní 1958.

Nr. 88/1958. **Stefán Sigurðsson**
 gegn
Stjórn Lífeyrissjóðs barnakennara
og ekkna þeirra.

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Um dómhæfi kröfu. Kærumál.

Dómur Hæstaréttar.

Sóknaraðili hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með kæru 28. maí 1958, sem hingað barst 16. júní s. á. Krefst hann þess, að hinn kærði frávisunardómur verði úr gildi felldur og lagt verði fyrir héraðsdómara að dæma málið að efni til.

Varnaraðili tekur undir kröfu sóknaraðilja um þenna þátt málsins.

Aðiljar hafa eigi gert kröfur um kærumálskostnað.

Það skiptir sóknaraðilja miklu að fá þegar dómsúrlausn um, hver sé réttur hans á hendur varnaraðilja og hver séu skilyrði þess réttar. Ber því að leggja nú dóm á efniskröfur sókn-

araðilja, enda sé öðrum réttarfarsskilyrðum til þess fullnægt. Samkvæmt þessu ber að fella héraðsdóminn úr gildi og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar.

Dómsorð:

Hinn kærði frávísunardómur er úr gildi felldur og vísast málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 24. maí 1958.

Mál þetta, sem dómtekið var 10. þ. m., hefur Stefán Sigurðson, Hjallavegi 31, hér í bæ, höfðað á bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 22. marz 1958, gegn Lífeyrissjóði barnakennara og ekkna þeirra og haft uppi þessar kröfur: „Að viðurkennt verði að honum sé óskýlt að greiða iðgjöld til stefnda eftir 1. október 1955, en eigi samt rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt reglum 10. gr. laga nr. 66 frá 1955, er samanlagður aldur hans og þjónustutími sé orðinn 95 ár ..... að stefndi verði dæmdur til að endurgreiða honum ofgreidd iðgjöld að fjárhæð kr. 4.709.36 ásamt 6% ársvöxtum frá 1. janúar 1958 til greiðsludags. Ennfremur krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda að mati dómarans“.

Stefndi hefur krafizt sýknu og málskostnaðar.

Málavextir eru þeir, að stefnandi, sem kveðst vera fæddur 14. marz 1901, telur sig hafa starfað sem barnakennari frá því um haustið 1923 og greitt iðgjöld til stefnda síðan, þó þannig að úr hafi fallið einhver tími. Hinn 30. september 1955 hafi stefnandi greitt iðgjöld til stefnda í 30 ár. Er stefnandi hóf kennarastarfið, giltu um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra lög nr. 33 frá 1921. Í 3. gr. þeirra laga var ákveðið, að hver kennari skyldi kaupa lífeyri í sjóðnum og verja til þess 7% af árslaunum sínum, en í 3. mgr. 4. gr. laganna var sagt, að þegar barnakennari væri orðinn 70 ára að aldri eða samanlagður aldur hans og þjónustutími væri 95 ár, ætti hann rétt á að leggja kennslustarf sitt niður og taka lífeyri samkvæmt lögnum. Þessi lög voru numin úr gildi með lögum nr. 102 frá 1943, en í 8. gr. þeirra segir, að sjóðfélagar, þ. e. allir barnakennarar, sem laun taka eftir launalögum barnakennara, skuli greiða ár hvert 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins og í 10. gr. 1. mgr. segir svo: „Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins

í 10 ár eða lengur og annaðhvort er orðinn fullra 65 ára að aldri eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er orðinn 95 ár, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum“. Í 15. gr. laganna var þess getið, að þeir, sem keypt hefðu sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 33 frá 1921, skyldu öðlast réttindi samkvæmt nýrri lögunum, ef þeir greiddu iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá gildistöku þeirra (þ. e. 1. júlí 1944). Á Alþingi 1954 kom fram frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 102 frá 1943 og segir í upphafi athugasemda við lagafrumvarp þetta, að meiri hluti stjórnar stefnda hafi tjáð sig samþykkan breytingartillögunum. Í 6. gr. frumvarpsins var gert ráð fyrir, að iðgjaldagreiðslur féllu niður, þegar hann hefði greitt iðgjöld í 30 ár. Í athugasemdunum segir svo um þessa tillögu: „Samkvæmt 10. gr. laga nr. 102/1943 er hámarkseftirlaunarétti náð, þegar iðgjöld hafa verið greidd í 30 ár. Nú getur staðið svo á, að sjóðfélagi hafi lokið 30 ára iðgjaldagreiðslu nokkrum árum áður en hann öðlast rétt til að hætta störfum og fá eftirlaun. Engin réttindi fást fyrir þau iðgjöld, sem greidd eru eftir að 30 ára iðgjaldagreiðsla er lokið. Iðgjaldagreiðsla, sem engin réttindi veitir, eru óréttlát, og er því lagt til að iðgjaldagreiðslur standi ekki lengur en 30 ár“. Í 7. gr. frumvarpsins var gert ráð fyrir, að niður félli ákvæðin um það, að sjóðfélagar ættu rétt á ellilífeyri úr sjóðnum, þegar samanlagður aldur sjóðfélaga og þjónustutími væri 95 ár. Um þessa grein frumvarpsins segir m. a. svo í athugasemdunum: „Hér er gert ráð fyrir að fella niður ákvæði um, að sjóðfélagi, sem hefur náð 95 ára samanlögðum aldri og þjónustutíma, megi hætta störfum og taka eftirlaun. Breyting þessi getur þó ekki tekið til þeirra, sem orðnir eru sjóðfélagar fyrir gildistöku hennar“.

Frumvarp þetta varð að lögum (nr. 35 frá 1955) og ákvæði þeirra voru síðan felld inn í lög nr. 102 frá 1943 og þau gefin út af nýju sem lög nr. 66 frá 1955. Ekki voru allir á einu máli um það, hvornig beita skyldi hinum nýju lagaákvæðum og í fundargerðarbók Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins hinn 9. janúar 1956 er það bókað, að meiri hluti stjórnar þess sjóðs og öll stjórn stefnda samþykki að beita 4. mgr. 8. gr. laganna um stefnda, að því er varðar greiðslu iðgjalda (þ. e. að greiðsla hætti eftir 30 ár), en gefa jafnframt sjóðfélaga kost á að greiða áfram, vilji hann njóta réttar þess, sem 95 ára samanlagður aldur og þjónustutími veitir samkvæmt 10. gr. laga nr. 102 frá 1943. Stefnandi hafði, þegar þetta gerðist, greitt iðgjöld til

stefnda í 30 ár og taldi sér heimilt að hætta greiðslum, en þegar hann varð þess vísari, að stjórn stefnda taldi hann verða að halda þeim áfram, ef hann vildi halda rétti til að notfæra sér margnefnda 95 ára reglu, hélt hann áfram greiðslum með fyrirvara um endurheimtu, enda vildi hann ekki eiga á hættu réttindamissi. Hins vegar bar hann málið undir Samband íslenzkra barnakennara, sem skrifaði stjórn stefnda um það hinn 9. maí 1957. Tryggingastofnun ríkisins svaraði bréfinu fyrir hönd stefnda hinn 2. júlí 1957 og segir m. a. svo í svarinu:

„Samkvæmt hinu nýja ákvæði í 6. gr. laga nr. 35 frá 14. maí 1955 falla iðgjaldagreiðslur niður eftir 30 ár, og er það skoðun sjóðsstjórnarinnar, að þá fari um rétt til að hætta störfum og eftirlaun eftir þeim sömu lögum. Hins vegar telur stjórnin, að þeim sjóðfélögum, sem þess óska, sé heimilt að njóta réttar þess, sem 95 ára samanlagður aldur og starfsaldur veitti samkvæmt 10. gr. laga nr. 102/1943, enda greiði þeir þá iðgjöld eins og áður skv. þeim lögum“. Höfðaði stefnandi síðan mál þetta.

Byggir stefnandi kröfur sínar á því, að hann hafi frá upphafi greitt iðgjöld til stefnda á þeim forsendum, að hann ætti rétt á að hætta störfum og taka lífeyri, þegar samanlagður aldur hans og þjónustutími væri orðinn 95 ár. Telur hann, að þessi réttur verði ekki af sér tekinn bótalaust, enda sé ótvírætt gert ráð fyrir því í fyrrgreindu lagafrumvarpi, að þeir menn haldi rétti þessum, sem voru orðnir sjóðfélagar fyrir gildistöku laga nr. 35 frá 1955. Stefnandi kveður hámarkseftirlaunarétti náð, þegar greidd hafi verið iðgjöld til stefnda í 30 ár, sbr. 10. gr. laga nr. 66 frá 1955, og með ákvæðum 6. gr. laga nr. 35 frá 1955 hafi verið ákveðið, að enginn sjóðfélagi þyrfti að greiða iðgjöld lengur en 30 ár. Ákvæðið um niðurfellingu iðgjaldagreiðslu sé skilyrðislaust, enda byggt á því, að iðgjaldagreiðsla, sem engin réttindi veiti, sé óréttlát. Telur hann af þessu ljóst, að með öllu sé heimildarlaus framangreind samþykkt stefnda um að gera framhaldsgreiðslu af hans hálfu skilyrði þess, að hann haldi rétti sínum, er miðaður sé við 95 ára samanlagðan aldur og þjónustutíma. Á tímabilinu frá 1. október 1955 til 31. desember 1957 hefur stefnandi greitt stefnda iðgjöld að fjárhæð samtals kr. 4.709.36, og er á því byggð endurgreiðslukrafan.

Stefndi byggir sýknukröfu sína á því, að rétt sé og eðlilegt, að þeir menn, sem njóta vilja hlunninda 95 ára reglunnar samkvæmt hinum eldri lögum (nr. 33 frá 1921 og 102 frá 1943), efni þær skyldur, er sömu lög lögðu þeim á herðar, þ. e. að greiða

iðgjöld sín þar til 95 ára markinu sé náð, enda geti þeir ekki vænt þess að njóta að auki hlunninda nýrra laga, sem veitt séu öðrum þræði til þess að vega upp á móti afnámi hinna fyrri. Bendir hann á það, að margir þeirra manna, er njóta réttar 95 ára reglunnar, muni eiga kost á að hætta störfum og taka lífeyri löngu áður en þeir verða 65 ára að aldri og á meðan starfsfjör þeirra er óskert. Kjósi þeir þá að fresta heimtu lífeyris og starfa áfram, taki lífeyrisréttur þeirra þá þegar að hækka um 2% á ári hverju, þótt aðrir sjóðfélagar verði að bíða eftir hvoru tveggja til 65 ára aldurs síns. Þessar aðstæður telur stefndi ganga í berhöggi við yfirlýstan tilgang laganna frá 1955, en þar segir m. a. í athugasemdum við 7. gr. frumvarps til laga nr. 35 frá 1955: „En það er alls ekki tilgangur laganna um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra að skapa starfshæfu fólki aðstöðu til að hætta störfum og taka eftirlaun, heldur hitt að tryggja þeim mönnum lífeyri, sem vegna elli eða örorku verða að hætta störfum og missa þar með vinnutekjur sínar“. Einnig bendir stefndi á það, að fram kom á Alþingi 1953 frumvarp um að fella niður greiðslu iðgjalda hjá þeim, sem greitt hefðu í 30 ár svo og um 2% árlega aukningu lífeyris, samkynja þeirri, er nefnd var hér að framan. Þetta frumvarp var til breytinga á lögum um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (nr. 101 frá 1943) og var síðari tillagan samþykkt þá, en hin fyrri felld, en jafnframt samþykkt svohljóðandi bráðabirgðaákvæði: „Ríkisstjórnin lætur fara fram endurskoðun á lögum nr. 101 30. des. 1945, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, í samráði við stjórn sjóðsins. Verði m. a. athugað, hvort ekki sé rétt með hliðsjón af breyttum aðstæðum að hækka aldurstakmark frá því, sem nú er um rétt til fullrar lífeyrisgreiðslu, svo og annað það, sem af slíkri breytingu kann að leiða. Skal endurskoðuninni lokið á þessu ári“. Telur stefndi, að hér sé átt við hækkun á aldurstakmarki þeirra manna, sem njóta hagræðis 95 ára reglunnar, enda hafi sú regla verið úr gildi felld á næsta þingi og jafnframt ákveðið 30 ára hámarkið um iðgjaldagreiðslu. Stefndi telur framangreinda endurskoðun hafa verið framkvæmda á lögum beggja sjóða, enda séu þeir hliðstæðir í öllum aðalatriðum og því gildi sama um niðurstöðu endurskoðunarinnar að því er báða varðar. Loks fullyrðir stefndi, að valda muni viðtækri röskun á fjárhag sjóðanna, ef kröfur stefnanda verði til greina teknar.

Einn af þáttunum í kröfugerð stefnanda er sá, að viðurkennt

verði, að hann eigi rétt til að hætta störfum og njóta hæstu eftirlauna samkvæmt reglu 10. gr. laga nr. 66 frá 1955, er sam-
anlagður aldur hans og þjónustutími sé orðinn 95 ár. Af gögn-
um málsins er ljóst, að sá tími er ekki enn kominn, að því
er stefnanda varðar, og getur hann því eigi krafizt úrlausnar
um þessi réttindi nú. Samkvæmt ákvæði 1. mgr. 69. gr. laga
nr. 85 frá 1936 ber að vísa þessari kröfu stefnanda frá dómi, en
með hliðsjón af ákvæðum 108. gr. sömu laga verður frestað að
leggja dóm á hinar kröfur stefnanda svo og ákvörðun um máls-
kostnað.

Bjarni Bjarnason, fulltrúi borgardómara, kvað upp dómnr..

Dómsorð:

Framangreindri kröfu er sjálfkrafa vísað frá dómi.

Mánudaginn 23. júní 1958.

Nr. 110/1957. **Ólafur P. Ólafsson**

gegn

Magnúsi Thorlacius f. h. Georgs Johs. Nielsen.

Útivistardómur.

Dómur Hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Afrýjandi, Ólafur P. Ólafsson, er eigi sækir dómþing í máli
þessu, greiði kr. 200.00 útivistargjald til ríkissjóðs, ef hann
vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.

Einnig greiði hann stefnda, Magnúsi Thorlacius f. h. Georgs
Johs. Nielsen, sem hefur sótt dómþing og krafizt ómaksbóta,
kr. 1.000.00 í ómaksbætur að viðlagðri aðför að lögum.
